

světový odborník
na islámský terorismus

**Fawaz
A. Gerges**

ISLÁMSKÝ STÁT CESTA K MOCI

VYŠEHRAD

**Fawaz
A. Gerges**

ISLÁMSKÝ
STÁT
CESTA
K MOCI

**Fawaz
A. Gerges**

**ISLÁMSKÝ

STÁT

CESTA
K MOCI**

VYŠEHRAĐ

*Věnováno jezídkým ženám, které s plnou
silou zakusily čistky ze strany ISIS.
Jejich odvaha tváří v tvář brutalitě
je živým pomníkem nezdolnosti lidského ducha.*

Z anglického originálu ISIS. A History,
vydaného nakladatelstvím Princeton University Press
roku 2016, přeložili Eva Křístková, Aleš Valenta a Jiří Zbořil
Doslov napsal Břetislav Tureček
Typografie Kateřina Urbanová
Odpovědný redaktor Filip Outrata
Revize textu Kateřina Zerzánová, Prokop Singer
Odborný konzultant Bronislav Ostřanský
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1637. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 210 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISIS. A History

Copyright © 2015 by Fawaz A. Gerges
Translation © Eva Křístková, Aleš Valenta, Jiří Zbořil, 2017

ISBN 978-80-7429-875-2

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

OBSAH

Poděkování.....	11
Úvod	
K HISTORII ISLÁMSKÉHO STÁTU	15
Američany vedená invaze a okupace Iráku: následky	22
Rozpad politického systému v Iráku.	25
Syrská občanská válka	28
Arabské jaro.....	30
ISIS a příběh Bagdádího	32
Kapitola 1	
SVĚT PODLE ISLÁMSKÉHO STÁTU.	35
Teoretik dává ISIS příležitost.....	46
Totální válka = vítězství.	48
Boj proti blízkému i vzdálenému nepříteli	49
Krutost: prostředek k dosažení cíle	50
Praktická stránka ISIS: stát, vládnutí a vojenský potenciál	52
Zahraniční bojovníci a bezpečnostní dilema.....	53
Kapitola 2	
ZROD ISLÁMSKÉHO STÁTU: OD ZARQÁWÍHO K BAGDÁDÍMU	59
Kdo je Zarqáwí?	63
Zarqáwího druhá cesta do Afghánistánu.....	66
Saddám Husajn a instrumentalizace náboženství v 90. letech	68
Budování Zarqáwího sítě v Iráku.....	70
Ozbrojený odpor a Zarqáwího boj o nadvládu	74
Zarqáwího slib věrnosti al-Qá'idě: vzájemně výhodný sňatek.....	77
Zarqáwího genocidální anti-šítská ideologie	84

Barbarství irácké al-Qá'ídy: cestovní mapa pro post-al-qá'idovskou generaci	86
Zarqáwího smrt a přechodné období 2006–2010	91

Kapitola 3

KRACH IRÁCKÉ POLITIKY A OŽIVENÍ ISLÁMSKÉHO STÁTU

Selhání politického establishmentu	107
Živá voda pro ISIS: Núrí al-Málikí a arabské jako	114

Kapitola 4

BAGDÁDÍHO EVOLUCE. OD NEZNÁMÉHO K NECHVALNĚ PROSLULÉMU

Zrození super <i>takfírího</i>	125
Rozporuplný životopis	127
Kalkul s tajemstvím	130

Kapitola 5

BAASISTÉ A DŽIHÁDISTÉ Z ISIS: KDO OBRÁTIL KOHO?

Irakizace ISIS	137
Vytvoření ideologie k dobytí moci	144
Baasisté a džihádisté: od soužití ke konfrontaci	155

Kapitola 6

JAK VÁLKA V SÝRII POSÍLILA ISIS

Sociopolitické kořeny syrské revoluce	161
Islámský stát v Iráku zakládá an-Nusru v Sýrii	165
Venkovští a městští chudí	167
Konflikty v Iráku a v Sýrii se navzájem posilují	169
Mocenský boj mezi Bagdádím a Džúláním: Vzestup ISIS	175
ISIS expanduje na úkor an-Nusry a dalších islamistických rivalů ...	178
Stržení hranic mezi Irákem a Sýrií	181

Kapitola 7

UKRADENÉ ARABSKÉ JARO

Revizionistická interpretace arabského jara	189
Přerušená transformace	195
ISIS a střet identit	203

Kapitola 8

ISIS VERSUS AL-QÁ'IDA: PŘEDEFINOVÁNÍ DŽIHÁDU

A PŘECHOD OD GLOBÁLNÍHO K LOKÁLNÍMU. 207

Ústředí al-Qá'idy versus ISIS: Příležitost a kontinuita. 210

Operace chalífát 211

Paradox donucování. 217

Vznik salafisticko-džihádistického rozkolu. 219

Prohlubující se vnitřní válka. 225

ISIS míří na vrchol? 231

Závěr

BUDOUCNOST ISIS 241

Společenská základna 244

Vláda 247

„Islámská vláda“ 251

Ideologie a moc. 254

Slabiny ISIS. 259

Primát politiky 267

Poznámky. 271

Doslov – aneb šťouchání do vosího hnízda 309

Rejstřík 313

Je snadné zavrhnout salafistické džihádisty tzv. Islámského státu jako monstra, barbary nebo zabijáky. Je rovněž lákavé znevážit jejich náboženský fanatismus a mesianismus jako neislámský. Tento druh morálního a etického odsudku přehlíží tíživou pravdu: že totiž významná část sunnitských muslimů věří v utopickou a romantickou vizi budování islámského státu, třebaže by mnozí patrně netolerovali jeho hrůzné násilnosti. Jiní sunnitě se propůjčili k pomoci Islámskému státu, protože v něm spatřují účinnou hráz proti šíitům, resp. alawitům kontrolovaným vládám v Bagdádu a Damašku, stejně jako proti jejich iránským patronům. Svým rychlým vznikem po lidových vzpouřích, které zachvátily Blízký východ po roce 2011, dokázal Islámský stát účinně oslovit krizí identity zasažené sunnitské Araby v Iráku, Sýrii a jinde.

Plánovači a ideologové Islámského státu nejsou divocí šilenci, kteří seskočili padákem do Iráku a Sýrie odnikud. Tato skupina je hrdým členem salafisticko-džihádistické rodiny, jež zrodila v posledních třech dekáдах podobné potomky včetně egyptského Islámského džihádu, Ústředí al-Qá'idy (AOC), al-Qá'idy v Iráku (AQI) a al-Qá'idy na Arabském poloostrově (AQAP). Islámský stát se odlišuje od svých předchůdců nebo svých nynějších džihádistických rivalů pouze extrémním násilím, což je divadlo uspořádané k zastrašení nepřátel a inspirování mladých adeptů. Stojí za zmínku, že s praxí veřejné prezentace okázalého násilí včetně stínání hlav jako první vyrukoval předchůdce Islámského státu, irácká al-Qá'ida.

Salafistický džihádismus možná není masovým hnutím, ale je určitě hnutím sociálním s mezinárodními kontakty a expandující sociální bází, zejména mezi mladými. Mladí muži všech věkových kategorií se zdají být přitahováni k Islámskému státu jeho poselstvím spásy, vojenskými úspěchy a převahou nad nepřáteli islámu, definovanými převážně jako nevěřící a heretici, což se vztahuje zejména na šíitskou menšinu. Bez

ohledu na to, co se stane s Islámským státem, ideologie salafistického džihádismu tu zůstane a pravděpodobně získá více konvertitů. A to zvláště po neúspěchu arabského jara, kdy se uzavřela cesta k mírové politické reformě. Ideologie Islámského státu má větší přitažlivost vzhledem k absenci věrohodné alternativy.

Tato skutečnost vyžaduje kritické posouzení a prozkoumání sil, stojících za tímto komplexním moderním fenoménem včetně jeho odolnosti a trvalosti. Přesně tento cíl sleduje tato kniha svou koncentrací na sociální a politické faktory, které dodávaly energii obrodě Islámského státu, a na jeho nynější a dlouhodobé síly a slabosti. Kniha zkoumá Islámský stát pomocí komparace s podobně orientovanými salafisticko-džihádistickými skupinami z okruhu al-Qá'idy. V rámci seriózního studia salafisticko-džihádistické ideologie se zamýšlí nad jejím ohlasem mezi domácími a zahraničními rekruty, stejně jako nad jejím poselstvím ritualizovaného násilí. Životní cesta Abú Bakra al-Bagdádího, vůdce Islámského státu, je v této knize poskládána ze zpráv soudobých svědků s cílem dodat smysl počínání tohoto „tajemného“ muže, ale také – což je důležitější – kvůli posouzení jeho role a vlivu v rámci ISIS.

Příběh Islámského státu je složitý a nelze jej odvodit z jeho propagandy, kterou někteří vědci ke své vlastní škodě považují za věrohodnou. Tato kniha se z větší části opírá o původní arabské zdroje a kriticky se vyrovnává s prohlášeními a publikacemi Islámského státu stejně jako s písemnou produkcí protagonistů, působících v rámci širšího islamistického a salafisticko-džihádistického hnutí. Tito protagonisté na sebe někdy útočí, jindy se vzájemně podporují v závislosti na různosti otázek, vztahujících se k jednání a cílům Islámského státu. Svým způsobem je kniha rozmluvou o islamistické politice, v níž jsou do hloubky studovány vnitřní pohyby globálního džihádistického hnutí a měnící se síť loajalit a aliancí mezi jeho vůdci a jejich zástupci.

Vzhledem k faktické nemožnosti uskutečnit rozhovory s členy Islámského státu (jakékoli jiné tvrzení by odporovalo skutečnosti) jsem vycházel ze stovek článků a zpráv z první ruky, sepsaných arabskými novináři, aktivisty a pozorovateli v Iráku, Sýrii a jinde. Zde není dost prostoru pro vyjmenování všech těchto přispěvatelů, kteří podávají zprávy přímo z terénu nebo širšího okolí. Nicméně nejvíc jsem vděčen za reportáže těchto autorů: Wá'ila Issáma, Rá'ida al-Hamada, Umara al-Džabúrího a Bassáma al-Badárína z panarabských novin *al-Quds al-arabí*; dále Alího as-Sibá'ího, Alá' Júsufa, Ahmada al-Anbárího, Jásira az-Za'átaru a Hišáma

al-Hášimího z populární zpravodajské on-line sítě al-Džazíra; Muhammada Abú Rúmána, specialistu na salafisty a salafistické džihádisty z jordánských novin *al-Ghad*; Abdulláha Sulajmána Alího z libanonských novin *as-Safír*; Kámila at-Tawíla a Házima Amína z panarabských novin *al-Haját*; a Sahíba Andžaríního a Firáse al-Hakkára z libanonských novin *al-Achbár*. Těžil jsem také z článků dvou specialistů na salafistický džihádismus – palestinského novináře a spisovatele Abdulbáriho Atwána a jordánského výzkumníka Hasana Abú Haníji. Mimoto jsem intenzivně pracoval s články a studiemi západních žurnalistů a novinářů, jakož i se zprávami mezinárodních organizací jako je Syrská observatoř pro lidská práva (Syrian Observatory for Human Rights), Mezinárodní krizová skupina (International Crisis Group), Amnesty International a Human Rights Watch.

Za velké štěstí považuji, že jsem měl k dispozici skupinu bystrých doktorandů na London School of Economics, kteří mně pomáhali s výzkumem a psaním této knihy. Zvláště jsem si cenil velké obratnosti a neoecenitelného vkladu mé výzkumné asistentky, paní Anissy Haddadi, jež se účastnila projektu od jeho počátku až k závěru. Zvláštními díky jsem povinován panu Andrewu Delatollovi, který zredigoval a uspořádal většinu kapitol. Mé poděkování patří panu Ranju Alaaldinovi za kritické pročtení kapitol 3 a 5 o Iráku a paní Magdaleně C. Delgado, jež laskavě zredigovala kapitolu 3.

Pan Moustafa Menshawy, doktorand na univerzitě ve Westminsteru, a paní Sherifa Abdel-Razeková, studentka programu Master of Science na London School of Economics, prováděli průzkum salafisticko-džihádistických webových stránek a pomáhali zprostředkovat přístup k cennému primárnímu materiálu. Děkuji také paní Noor al-Bazzazové, konzultance a výzkumnici v otázkách Sýrie a Iráku, nadějně mladé vědkyni, která zredigovala a kriticky posoudila kapitoly 3, 6, 7 a závěr.

Z mnoha zasloužilých badatelů, jejichž zpětná vazba pomohla k vylepšení textu, zvláště děkuji profesoru Naderu Hashemimu, řediteli Centra pro blízkovýchodní a středovýchodní studia na univerzitě v Denveru. Nader přečetl kriticky všechny kapitoly a poskytl důležitý komentář. Chci také poděkovat Emilu A. Nakhlehovi, profesoru na University of New Mexico, který přečetl kapitoly 1, 2, 8 a závěr. Jeho kritika mě přiměla zpřesnit mou argumentaci.

Kapitoly o Iráku výrazně vylepšilo několik konzultací s profesory Kamilem Mahdim a Saadem Jawadem, politickým ekonomem, resp.

sociologem. Kamil a Saad nesouhlasí s obecně přijímaným výkladem událostí v Iráku a upozornili mě na velké mezery v literatuře ohledně této válkou zničené země. Podobně jsem v kapitole o Sýrii mnoho vytěžil z kritické zpětné vazby profesora Davida W. Lesche z Trinity University, profesorky Jasmine Ganievé ze St Andrews University a dr. Lindy Matarové, výzkumnice z Národní univerzity v Singapuru. Spisovatel a specialista na islamismus a muslimskou geopolitiku Kamran Bokhari poskytl důležitou zpětnou vazbu pro kapitolu 8 a pro závěr. Hluboce si vážím času a úsilí těchto odborníků.

Nebyl bych si mohl přát informovanějšího a chápavějšího editora než je Eric Crahan z nakladatelství Princeton University Press. Jako svou podstatou historik Eric podporoval mou snahu proniknout za novinářské a bezpečnostní pohnutky k empiričtějšímu a analyticky přísnějšímu výkladu. Ocenění zaslouží také moje přítelkyně a literární agentka Jennifer Lyonsová, bez jejíhož povzbuzování by tato kniha nikdy nevznikla.

A konečně bych nikdy nemohl napsat tuto knihu bez podpory a obětavosti mé rodiny. Více než rok a půl jsem tvrdě pracoval na rukopisu, často na úkor času, tráveného společně s Norou a dětmi. Psaní knih je krásou i zátěží tím, že se stávají rodinnou záležitostí. Jako milující kritik a celoživotní inspirace mně Nora poskytla potřebný čas a prostor k psaní. Kdykoli jsem narazil na problém, zavolať jsem na poradu svého nejstaršího syna Bassama, který dokončuje práva na Yale University. Moje dcera Annie-Marie, jež studuje problematiku Blízkého a Středního východu na Manchester University, často upozorňovala na chybějící souvislosti a vazby v mém líčení. Sedmnáctiletá Hannah se často ptala: Jak může tak extrémní organizace jako je Islámský stát existovat ve 21. století? A proč proti ní svět nedělá více? Čtrnáctiletý Laith se pravidelně zapojoval do vášnivých diskusí s Hannah na téma hlubokých rozporů v našem světě a potřeby porozumět půdě, z níž vzešel Islámský stát.

Fawaz A. Gerges
London School of Economics
7. ledna 2016

ÚVOD

K HISTORII ISLÁMSKÉHO STÁTU

V důsledku rychlého růstu a souvisejících územních zisků získal tzv. Islámský stát, známý také jako ISIS (Islámský stát v Iráku a Sýrii), ISIL (Islámský stát v Iráku a wa-Šám neboli v Levantě), popř. Dá'íš dle arabské zkratky, v tuto chvíli automaticky operační velení a nadvládu v globálním džihádistickém hnutí, čímž zatlačil do pozadí Ústředí al-Qá'idy (AQC), jež 11. září 2001 zaútočilo na americkou pevninu. V okamžiku, kdy toto píše, kontroluje Islámský stát široký pás území v Iráku a Sýrii, velký jako Velká Británie a čítající něco mezi 6 a 9 miliony obyvatel. K dispozici má sektářskou armádu o počtu více než 30 000 bojovníků, vzniklou částečně sloučením místních ozbrojených povstalců v Iráku a Sýrii a zahraničních rekrutů.

Vojenský vzestup Islámského státu v Sýrii a Iráku v letech 2013 a 2014 připravil kruté probuzení pro regionální a globální mocnosti. Irácké ozbrojené síly, třebaže byly vycvičeny Spojenými státy, které na to vynaložily 8–25 miliard dolarů,¹ byly v létě 2014 smeteny blitzkriegem Islámského státu jako domeček z karet. ISIS přitom nasadil síly v počtu pouze řádově stovek nebo nanejvýš několika málo tisíc bojovníků, kteří zastihli sousední státy a mocnosti nepřipravené. Podle *New York Times* měla mít nyní irácká armáda, kdysi s 280 000 mužů ve zbraní jedna z největších na Blízkém východě, sotva 50 000 mužů.² V červnu 2014, několik týdnů předtím, než Islámský stát dobyl Mosul, druhé největší irácké město s téměř dvěma miliony obyvatel, odbyl americký prezident Barack Obama ISIS pohrdavě jako amatérskou organizaci. Podle jeho slov nepředstavuje hrozbu pro americké zájmy či spojence v oblasti: „Někdy v podobné situaci používáme dle mého soudu výstižnou analogii, a to, že kdyby si nějaký jiný tým oblékl dresy Lakers, neudělá to z nich [basketbalistu] Kobe Bryanta... Myslím, že existuje rozdíl mezi kapacitou a dosahem takového bin Ládina a sítí, jež aktivně plánuje velké teroristické útoky proti americkému území na jedné straně, a džihádisty, kteří

jsou zapojeni do různých lokálních mocenských bojů a půtek, často sektářského charakteru, na straně druhé.“³ Třebaže Obama správně řekl, že Islámský stát nepředstavuje okamžitou ani strategickou hrozbu pro území Spojených států, kritici se chopili jeho poznámky jako důkazu, že americká vláda podceňuje sílu ISIS.

Od roku 2013 do léta 2014 Islámský stát přemohl iráckou, syrskou a kurdskou armádu, stejně jako konkurenční islamistické síly. Jeho zdatnost prokázalo obsazení provincií Raqqa a Dajr az-Zaur v Sýrii v roce 2014 a rychlý kolaps čtyř iráckých divizí v Mosulu a na dalších místech severního Iráku pod rozhodným útokem méně početných ozbrojenců v létě 2014.⁴ Vpád Islámského státu do tzv. sunnitského trojúhelníku – území středního Iráku severně a západně od Bagdádu, obývaného převážně sunnitskými muslimy, a hrozba pro regionální kurdské hlavní město Erbil vyburcovaly vlády na celém Středním východě i západní mocnosti. Američti představitelé vyslovili obavu, že příštím terčem útoku ISIS může být Saúdská Arábie a Jordánsko.⁵

Do konce roku 2014 dobyl Islámský stát přibližně třetinu syrského a iráckého území a přiblížil se k irácko-jordánsko-saúdskoarabské hranici, máje přitom významné sítě stoupenců jak v Jordánsku, tak v Saúdské Arábii. V Libanonu měl údajně několik set bojovníků na syrsko-libanonské hranici, tj. na východní a severní libanonské frontě. Islámský stát se sítí svých podobně smýšlejících ozbrojenců provedl spektakulární sebevražedné bombové útoky a četné smrtící vpády na libanonské území, přičemž zabil desítky příslušníků libanonských ozbrojených složek a vyvolal trauma ve společnosti, již tak polarizované po sociálních a sektářských liniích. Mimoto se chapadla ISIS rozšířila do Egypta, Libye, Jemenu, severní Afriky, Afghánistánu, Nigérie i jinde. Vyšla tak najevo křehkost arabského státního systému a existence hlubokých ideových rozporů v islámských společnostech na Středním východě.⁶

Tehdy zahájily dvě různé koalice, vedené Spojenými státy a Ruskem, podpůrné letecké útoky proti ISIS a jeho spojeneckým ozbrojeným skupinám v obou zemích, aby tak ochránily své zájmy a zabránily zhroucení režimů v Iráku a Sýrii. V době vzniku tohoto textu, na konci r. 2015, byla účinnost obou koalic omezena ostrou rivalitou mezi globálními a regionálními mocnostmi. To by se mohlo změnit poté, co v listopadu 2015 ISIS údajně využil bezpečnostní skuliny na letišti Šarm aš-Šajch v Egyptě a propašoval bombu na palubu ruského dopravního letadla, jež usmrtila 224 osob. Skupina dále provedla masivní operaci v Paříži se sedmi

sebevražednými atentátníky, kteří 13. listopadu pozabíjeli a zranili stovky civilistů. O den dříve zaútočil Islámský stát na hustě zalidněné předměstí v libanonském Bejrútu, kde dva sebevražední útočníci po sobě zanechali stopu krve a zkázy. Dne 2. prosince 2015 zaútočil 28letý Sajjid Rizwán Farúk se svou 29letou manželkou Tašfin Málík na středisko sociálních služeb v kalifornském San Bernardinu, kde zabili nejméně 14 lidí a dalších 21 zranili. Rusko a západní mocnosti, zejména Francie, začaly nepřímo koordinovat své akce, stupňující útoky proti oblastem kontrolovaným ISIS v Sýrii, jakkoli je tato koordinace dosud v plenkách. Prezident Obama řekl, že je připraven, navzdory rozdílným zájmům obou mocností v Sýrii, spolupracovat s Ruskem v kampani proti Islámskému státu, jestliže prezident Vladimir Putin začne útočit proti ISIS.⁷

Islámský stát představuje novou fázi, novou vlnu džihádismu. Ve srovnání s ohromujícím vzrůstem ISIS se jeví Ústředí al-Qá'idy, dosavadní vůdčí skupiny globálního džihádismu či salafistického džihádismu (oba termíny jsou zaměnitelné a odkazují k militantním náboženským aktivistům z okruhu al-Qá'idy), jako poměrně malé. Na vrcholu své moci koncem devadesátých let disponovalo méně než 3000 bojovníky a jako transnacionální sociální hnutí nemělo žádné hranice a žádné vlastní území. Emír al-Qá'idy, Usáma bin Ládín, se nacházel pod ochranou Tálibánu v Afghánistánu, jehož vůdci, mullovi Umarovi (v roce 2015 údajně zemřel přirozenou smrtí), přísahal věrnost. Naproti tomu vůdce ISIS Ibráhím ibn Awwád Ibráhím Alí al-Badrí as-Sámarrá'í, známý spíše pod svým bojovým jménem Abú Bakr al-Bagdádí, se sám prohlásil novým chalífou, tedy nejvyšším vůdcem muslimského světa, čímž zpochybnil Umarův nárok na tento titul. Otevřený útok ISIS na vůdcovství al-Qá'idy a jeho imperiální ambice prozrazuje, že Islámský stát je odhodlán prosadit svou vůli jako nový významný regionální hráč a rovněž de facto stát.

Islámský stát je novou hrozbou pro regionální bezpečnostní řád v době urputného sociálního a politického zápasu v arabských společnostech a plíživého sektářství, živeného zejména geostrategickou rivalitou mezi šiitským Íránem a sunnity ovládanou Saúdskou Arábií. ISIS ohrožuje nejen přežití občanskou válkou zasažené Sýrie a Iráku, jenž byl jakožto stát znovu „zřízen“ po americké invazi a okupaci v roce 2003, ale také stabilitu sousedních arabských zemí. Jeho destruktivní potenciál pramení spíše z křehkosti arabského státního systému než z jeho vlastní síly jakožto strategického činitele. Bagdádí a jeho plánovači v poslední době investují více zdrojů a úsilí do lokálních skupin, jež se zavázaly loajalitou

vůči ISIS. Např. egyptská pobočka ISIS, Wiláját Sinaj (Sinajská provincie), jež je aktivní v oblasti severního Sinaje, vede ekonomickou válku proti Egyptu. Svými smrtelnými operacemi proti bezpečnostním silám a zahraničním cílům v hlavním městě a na jiných místech ohrožuje Wiláját Sinaj egyptský turistický sektor, který je životně důležitý pro tamní hospodářství. Útok na ruské dopravní letadlo na Sinaji v říjnu 2014, při němž bylo zabito 224 osob na palubě, prokázal organizační kapacitu a schopnost egyptské pobočky ISIS. Spojené národy a západní představitelé, kteří mají přístup ke zpravodajským informacím, tvrdí, že z osmi přidružených skupin, jež po celém světě přísahaly věrnost Islámskému státu, se nejvíce obávají libyjské skupiny se sídlem v Syrtě, přístavním městě u Středozemního moře, asi 650 km jihovýchodně od Sicílie. Podle zprávy z listopadu 2015, sestavené monitorovací skupinou OSN, jež zkoumá teroristické aktivity v Libyi, je to dnes jediná přidružená skupina operující pod přímým centralizovaným řízením ISIS s více než 3000 bojovníky, z nichž polovina má základnu v Syrtě a další jsou shromážděni na východě kolem Nawfalije. Jak sílil vojenský tlak proti Islámskému státu v Sýrii a Iráku, Bagdádí vyslal mnoho svých nižších velitelů do Syrti jakožto náhradní základny pro případ, že by byl ISIS vypuzen ze Sýrie.⁸

Částečnou odpovědnost za vzrůst ozbrojených nestátních činitelů jako je ISIS mají však arabské země. Jestliže chaos v Iráku a Sýrii poskytl Islámskému státu úrodnou půdu, aby zde zakořenil a zkonsolidoval své panství, pak neschopnost arabských států hájit zájmy svých občanů a vytvořit dostatečně silnou národní identitu a z ní plynoucí sociální soudržnost přispěla k růstu ISIS. Vztah mezi státem a společností se zhroutil v důsledku masově rozšířené korupce, útlaku a sklonu arabských režimů k tyranii. Skupiny jako je ISIS těží z této politické situace a bídných sociálních a ekonomických poměrů tím, že útočí na státní ideologii a v praktické rovině vytvářejí subverzivní alternativu obnovením chalífátu neboli Islámského státu.

Jedním z určujících rysů strategie ISIS, která protiřečí postupu Ústředí al-Qá'idy, je to, že podobně jako jeho předchůdce, al-Qá'ida v Iráku (AQI), se zatím soustřeďuje na šíitů a „blízkého nepřítele“, tj. režimy v Iráku a Sýrii a jejich perského spojence, spíše než na „vzdáleného nepřítele“ jako jsou USA, Izrael nebo další globální aktéři. Stejně jako vůdce AQI Abú Mus'ab az-Zarqáwí před ním sdílí Bagdádí genocidní názor na svět, podle něhož patří šíité k nevěřícím, páté koloně v srdci islámu, jež musí buď konvertovat, anebo být vyhlazena. AQI a ISIS považují boj proti Americe,